

Grzegorz Szczodrowski

Uniwersytet Gdański
Wydział Ekonomiczny
Katedra Polityki Gospodarczej
szczodry@panda.bg.univ.gda.pl

REDYSTRYBUCJA PODATKOWA W POLSCE I NA WĘGRZECH NA TLE ROZWIĄZAŃ STOSOWANYCH W PAŃSTWACH OPIEKUŃCZYCH

Streszczenie: Redystrybucja dochodów prowadzona jest za pomocą transferów społecznych i podatków. Redystrybucja podatkowa opiera się głównie na opodatkowaniu dochodów osobistych i uzupełniana jest podatkiem od wartości dodanej. W artykule opisana została redystrybucja podatkowa w Danii i Szwecji, wzorcowych państwach opiekuńczych. Na ich tle dokonano analizy redystrybucji podatkowej w Polsce i na Węgrzech. Kraje te często są ze sobą porównywane, ze względu na sposób i efekty budowy gospodarki rynkowej oraz nowoczesnego społeczeństwa.

Słowa kluczowe: redystrybucja dochodów, państwo opiekuńcze, podatki, UE, Polska.

Wprowadzenie

Wraz z rosnącą rolą państwa w gospodarce zaczęło się też wpływanie na wielkość dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych. Rządy lewicowe inspirowane koncepcją *welfare state* zawsze uzasadniały to w podobny sposób, tj. koniecznością zapewnienia sprawiedliwości społecznej czy nawet dążeniem do egalitaryzmu [Ćwikliński, 2004, s. 169]. Rządy konserwatywne, inspirowane koncepcjami głoszonymi przez szkoły neoklasyczne w ekonomii, starały się minimalizować ingerencję w pierwotny podział dochodów.

W literaturze przedmiotu funkcjonują też pojęcia „sprawiedliwości pionowej” i „sprawiedliwości poziomej” w redystrybucji. W zakresie podatków w tym pierwszym przypadku ustanawia się wysoce progresywne opodatkowanie dochodów osobistych, w tym drugim zaś dochody opodatkowane są jedną stawką

lub progresja jest bardzo spłaszczona. Zwolennicy tzw. sprawiedliwości poziomej zwracają też uwagę na szereg negatywnych skutków związanych ze stosowaniem progresji oraz wyższymi kosztami funkcjonowania systemu podatkowego [Rabushka, 1996; Gilder, 2001].

Jeśli chodzi o zasadę sprawiedliwości, to co do dwóch kwestii panuje względna zgoda [Szcudrowski, 2007, s. 41]:

- nie powinno wymagać się ofiar od ludzi żyjących w ubóstwie,
- powszechność, duże znaczenie fiskalne oraz przede wszystkim objęcie podatkiem VAT artykułów pierwszej potrzeby jest istotnym argumentem na rzecz ustanowienia dochodu zwolnionego z opodatkowania lub kwoty wolnej w podatku od dochodów osobistych.

Badania przeprowadzone przez International Institute for Labour Studies [Prasad, 2008] pokazały, że poprzez podatki dokonuje się ok. 25% redystrybucji dochodu.

1. Analiza podstawowych wskaźników podatkowych wybranych krajów

Ważne z punktu widzenia realizacji celów niniejszego artykułu parametry podatkowe zawarto w tab. 1 i 2.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki podatkowe Danii, Szwecji, Węgry i Polski

Badane wskaźniki	Dania	Szwecja	Węgry	Polska	UE – średnia ważona
Struktura wpływów podatkowych (w % PKB)					
Ogółem	48,1	44,2	39,2	32,5	39,4
Podatki pośrednie	16,9	18,7	18,5	13,1	13,6
W tym VAT	10,0	9,3	9,4	7,3	7,1
Podatki bezpośrednie	30,6	18,3	7,5	7,2	13,2
W tym PIT	24,5	15,2	5,4	4,6	9,4
Ubezpieczenia społeczne	0,9	7,2	13,2	12,3	12,7
Podatki według funkcji gospodarczych (w % PKB)					
Konsumpcja	14,9	12,6	15,7	11,8	11,2
Praca	24,5	25,9	18,2	13,1	20,1
Kapitał	8,9	5,7	5,3	7,7	13,8
Podatki według funkcji gospodarczych – ITR (w %)					
Konsumpcja	30,9	26,5	28,1	19,3	19,9
Praca	34,4	38,6	35,8	33,9	36,1
kapitał	43,2	30,6	21,4	19,0	b.d.

Źródło: [Eurostat, 2014].

Dane zawarte w tab. 1 świadczą o tym, że utrzymywanie państwa opiekuńczego generuje wysokie koszty. Zarówno w Danii, jak i Szwecji obciążenia po-

datkowe są wyższe niż średnia ważona w UE, przy czym w Danii fiskalizm jest największy – 48,1% PKB [Szczodrowski, 2015]¹. W strukturze wpływów dominuje opodatkowanie bezpośrednie z dominującą rolą PIT i składek ubezpieczenia społecznego. Sumując dochody z najważniejszych fiskalnie oraz redystrybucyjnie danin, tj. podatków PIT, składek ubezpieczeniowych i VAT, warto zauważyć, że stanowiły one w 2012 r. 35,4% PKB oraz 73,6% wpływów podatkowych w Danii, w Szwecji zaś 31,7% PKB oraz 71,7% wpływów podatkowych². Na Węgrzech i w Polsce podatki ogółem nie przekroczyły średniej unijnej, osiągając poziom odpowiednio: 39,2% i 32,5%. Odnotować należy szczególnie niski poziom fiskalizmu w Polsce na tle pozostałych badanych krajów. Również odmienne kształtowała się struktura opodatkowania według znaczenia fiskalnego. Opodatkowanie bezpośrednie z uwzględnieniem składek na ubezpieczenia społeczne także przeważało nad opodatkowaniem pośrednim, a wpływy z podatków VAT, PIT i ubezpieczeń przekraczały 70% wpływów podatkowych ogółem, z tym że:

- na Węgrzech szeroko ujęte opodatkowanie bezpośrednie nie przekroczyło poziomu 21% PKB i „zabierało” więcej niż podatki pośrednie zaledwie o 2,2 p.p.; gdyby wziąć pod uwagę tylko daniny PIT ze składkami ubezpieczenia, to ich udział był porównywalny z VAT,
- w Polsce opodatkowanie bezpośrednie nie przekroczyło poziomu 20% PKB, było wyższe od pośredniego wyraźnie – o 6,4 p.p., zaś udział PIT i składek ubezpieczeniowych był ponad dwukrotnie wyższy od udziału VAT. O takich proporcjach decyduje wysoka składka ubezpieczenia społecznego. Gdyby nie brać jej pod uwagę, znaczenie fiskalne VAT byłoby większe o prawie 60% w Polsce i 74% na Węgrzech.

Dodatkowych cennych informacji dostarcza analiza wpływów podatkowych według klasyfikacji funkcji ekonomicznych. Zarówno w Danii, jak i Szwecji powszechnym trendem jest wysokie obciążenie pracy; jak wynika z tabeli, jest ono tak duże, jak opodatkowanie konsumpcji i kapitału razem wzięte. Na Węgrzech i w Polsce praca oraz kapitał opodatkowane są nieco równiej: w tym pierwszym kraju, w dalszym ciągu patrząc przez pryzmat PKB, opodatkowanie pracy jest większe od opodatkowania konsumpcji o 2,5 p.p., a w Polsce o 1,3 p.p.

¹ Redystrybucja podatkowa w krajach nordyckich jest przedmiotem badań autora od 2014 r.

² Dane zawarte w tab. 1 dotyczą roku 2012, ponieważ Eurostat publikuje te konkretne dane porównawcze z dwu-, trzyletnim opóźnieniem. Dane dotyczące struktury wpływów podatkowych były dostępne dla roku 2013, jednak aktualizacja pozostałych danych zatrzymała się na 2012 r. Według wiedzy autora administracje podatkowe poszczególnych krajów również nie publikują lub publikują wybiórczo prezentowane w tab. 1 dane.

Ostatnia część tab. 1 zawiera informacje dotyczące również klasyfikacji podatków według funkcji gospodarczych, jednak przy specyficznym urealnieniu opodatkowania bazy podatkowej – w ujęciu tzw. domniemanej stopy opodatkowania (ITR)³.

Bardzo wysokie domniemane stawki opodatkowania pracy występują w Danii i Szwecji. Oczywiście, w kontekście tego, co już zostało omówione, nie powinno budzić to zaskoczenia. Średnia ważona dla Unii Europejskiej wyniosła 36,1%, w Danii wielkość ta wyniosła 34,4%, jednak w Szwecji – 38,6%. Jeśli chodzi o Węgry i Polskę, wartości ITR pracy bliskie są duńskim i wynoszą odpowiednio: 35,8% oraz 33,9%.

Co do istoty ITR pracy, przyjmuje się, że jest ona bardzo zbliżona do wartości klina podatkowego pracownika osiągającego dochód na poziomie 67% średniej krajowej.

- Domniemana stopa podatkowa konsumpcji zawiera nie tylko VAT, lecz także:
- opodatkowanie źródeł energii – akcyz paliwowych, opodatkowania elektryczności,
  - akcyzy od wyrobów alkoholowych i tytoniowych⁴,
  - pozostałe podatki konsumpcyjne funkcjonujące w każdym kraju.

Średnia ważona dla UE wyniosła 19,9%, w obu krajach skandynawskich wskaźniki przekroczyły średnią i wyniosły: w Danii 30,9% – najwięcej pośród krajów UE, w Szwecji – 26,5%. ITR konsumpcji na Węgrzech plasował się, co do wartości między duńskim a szwedzkim i wyniósł 28,1%. W Polsce wskaźnik ten osiągnął, w porównaniu z omówionymi krajami, zaledwie 19,3%, nie przekraczając średniej ważonej UE.

Tabela 2 przedstawia wartości klina podatkowego, ukazanego jako % całkowitego kosztu pracy w badanych krajach w 2015 r.

Tabela 2. Klin podatkowy jako % całkowitego kosztu pracy w 2015 r.

Klin podatkowy jako % całkowitego kosztu pracy w 2015 r.					
Wariant	Dania	Szwecja	Węgry	Polska	OECD średnia ważona
Samotny pracownik, 67% śr. wyn.	34,3	40,7	49	33,4	32
Samotny rodzic, 2 dzieci, 67% śr. wyn.	7,6	33,4	27,2	24	17,1
1 pracujący w rodzinie, 2 dzieci, śr. wyn.	26	37,8	35,3	28,4	26,7
2 pracujących, 2 dzieci, 133% śr. wyn.	29,8	37,3	38,7	30,2	28,2

Źródło: [OECD, 2016].

³ W opisie pominięto ITR kapitału jako mało istotny z punktu widzenia celu artykułu.

⁴ Niektóre kraje chcą też doliczać cło, co wydaje się kontrowersyjne w sytuacji wspólnej polityki handlowej UE.

Analiza wartości klinów podatkowych oraz ITR pracy skłania do wyciągnięcia wniosku, że istotnie obie te wielkości zbliżają się do siebie. W przypadku Danii rozbieżność sięga 2,6 p.p., Szwecji – 2,1 p.p., w Polsce różnica jest jeszcze mniejsza i wynosi 0,5 p.p. Zupełnie nietypowa sytuacja występuje na Węgrzech: różnica przekracza 13 p.p. Znalezienie przyczyny tego stanu rzeczy wymaga analizy wielu zmiennych i zdecydowanie wykracza poza ramy tego artykułu, będąc przedmiotem badań samym w sobie. Patrząc na wyniki poszczególnych krajów, koniecznie zaakcentować trzeba dwie kwestie: bardzo wysoki procentowy udział klina w każdym ukazanym typie gospodarstwa domowego w Szwecji oraz jego relatywnie niski udział – na tle pozostałych krajów – w Polsce; średnie ważone dla całego OECD są jednak niższe.

2. Redystrybucja podatkowa w Danii i Szwecji

2.1. Podatki od dochodów osobistych i od wartości dodanej w Danii

W założeniu reformy opodatkowania w Danii mają sprzyjać w szczególności [www 1; www 2]:

- dbałości o standard praw podatników,
- obniżaniu ciężarów podatkowych nakładanych na osoby fizyczne.

Od wielu lat podstawowe fakty dotyczące duńskiego PIT są niezmiennie, z wyjątkiem progów podatkowych, które są indeksowane oraz ewentualnie stawek. Dane zawarte m.in. w *Taxation Trends in the European Union* [Eurostat, 2015] oraz na stronach internetowych duńskiej administracji podatkowej [www 3] wskazują, że charakteryzuje się on zarówno wysoką przeciętną, jak i krańcową stawką podatkową. Ubezpieczenia społeczne płacone są w podatkach bezpośrednich, co decyduje również o wyjątkowo dużym udziale dochodów z PIT w dochodach podatkowych ogółem w porównaniu z krajami, które składki na ubezpieczenia wyodrębniły jako autonomiczne źródło dochodów. Osoby fizyczne płacą tylko 8-procentową składkę na fundusz pracy (*labour market contribution*), odpisuje się ją od wynagrodzenia brutto w pierwszej kolejności przed typowymi odpisami: kosztami podróży, składkami na związki zawodowe itp. Od dochodu odlicza się też ulgę o nazwie *employment allowance*. Ma do niej prawo każdy, kto otrzymuje dochody z pracy i wynosi ona 8,05% dochodu do opodatkowania – nie więcej niż 28 500 koron. Odliczenie osobiste jest jednakowe dla każdego podatnika i wynosi 43 400 DKK.

Dochody osobiste podlegają podatkowi municypalnemu (w tym kościelnemu) oraz państwowemu, tj. płaconemu na rzecz skarbu państwa. Podatek muni-

cyपालny jest liniowy, władze lokalne autonomicznie ustalają stawkę podatku w granicach 22,5%-27,8%. Przeciętna stawka podatku w roku 2015 wyniosła 24,9%. Nieobowiązkowy podatek kościelny może być kształtowany w przedziale 0,44%-1,5%, przeciętnie wynosi 0,7%. Bazą podatkową dla podatku lokalnego jest dochód z pracy powiększony o dochód netto z kapitału. W sytuacji, gdy ten ostatni przyjmuje wartość ujemną, np. ze względu na odsetki z kredytu hipotecznego, baza zmniejsza się.

Bazę podatkową dla podatku państwowego stanowi również dochód z pracy oraz z kapitału, jednak bierze się pod uwagę tylko stronę dochodową podatku kapitałowego. Podatek państwowy jest progresywny i jego stawki wynoszą:

- 8,08% dla dochodów powyżej kwoty wolnej w wysokości 43 400 koron; gdy pojawia się dochód do opodatkowania, dochodzi też 4% na ubezpieczenia zdrowotne,
- 15% dla dochodów powyżej 459 200 koron,
- małżonkowie i dzieci rozliczają się osobno,
- krańcowa stawka podatku PIT wyniosła 55,8%, jednak w Danii obowiązuje zasada corocznego ustalania maksymalnego obciążenia podatkiem dochodowym od osób fizycznych, w roku 2015 był to pułap 51,95%. To specyficzna ulga – przy dochodach w drugim przedziale oznacza to „zwrot” *labour market contribution*.

Oprócz wspomnianej wyżej ulgi hipotecznej odliczać można też oszczędności emerytalne i wydatki na kształcenie zawodowe. Stawka VAT wynosi 25% [www 4].

2.2. Podatki PIT i VAT w Szwecji

Projektując reformy podatkowe, Szwedzi sformułowali pięć przesłanek, z których na jedną szczególnie warto zwrócić uwagę [www 1]: system podatkowy ma zapewniać powszechny i sprawiedliwy podział bogactwa, wzmacniając egalitaryzm.

W Szwecji funkcjonuje również dualny system opodatkowania dochodów, składający się z podatku lokalnego i państwowego. Dane zawarte w publikacji *Taxation Trends in the European Union* [Eurostat, 2015] oraz na rządowych stronach dotyczących systemu podatkowego [www 5], pozwalają na opis analizowanych podatków.

Podatek municypalny ma charakter liniowy, stawka oscyluje w granicach 29%-35%, średnia ważona stawka wyniosła w 2015 r. 31,99%. Podatek krajowy jest progresywny, jego stawki wynoszą:

- 20% dla dochodu w przedziale 430 200-616 100 SEK,
- 25% powyżej 616 100 koron.

Krańcowa stawka podatkowa wyniosła w 2015 roku 57%.

Podatnikom przysługują odliczenia osobiste od dochodu. W zależności od dochodu waha się od 34 300 do 13 100 SEK. Małżonkowie i dzieci rozliczają się osobno z uzyskanych dochodów.

Oprócz powyższych odliczeń wskazać należy na jeszcze dwa tytuły: ulgę związaną z zatrudnieniem pomocy domowej, wykonującej również prace z zakresu opieki nad dziećmi oraz możliwość odliczenia kosztów remontu i utrzymania domu lub domku letniskowego.

Pracownicza składka emerytalna w wysokości 7% nie jest włączona do dochodu podlegającego opodatkowaniu i nie płaci się jej, osiągnąwszy dochód powyżej 468 867 SEK. Dochody kapitałowe opodatkowane są stawką 30%.

Standardowa stawka szwedzkiego VAT wynosi 25% [www 4]. Obowiązują też dwie stawki ulgowe:

- 12% – w przypadku usług restauratorskich, cateringowych, turystycznych oraz żywności,
- 6% – głównie w sprzedaży krajowych dzienników, tygodników i czasopism, transportu osób, biletów na niektóre wydarzenia kulturalne i rozrywkowe.

Zwolnienie z VAT obejmuje: zakup i wynajem nieruchomości, opiekę medyczną, socjalną, edukację, usługi finansowe, wybrane wydarzenia kulturalne i sportowe.

3. Redystrybucja podatkowa na Węgrzech i w Polsce

3.1. Podatki PIT i VAT na Węgrzech

Stawka węgierskiego podatku od dochodów osobistych wynosi od 2016 r. 15%, w 2015 r. wynosiła ona 16%, czyli nastąpiło obniżenie o 1 p.p. Podstawa podatku jest pomniejszana w zależności od sytuacji rodzinnej podatnika. Jeśli w rodzinie wychowuje się jedno lub dwoje dzieci, odpis roczny wynosi 750 tys. HUF (2.425 €⁵) za każde, jeśli troje i więcej – 2 475 tys. HUF.

Co ciekawe, podstawę opodatkowania obniżyć też mogą o 375 tys. HUF małżonkowie, o ile przynajmniej dla jednego z nich jest to pierwszy związek małżeński. Ulgę stosować można maksymalnie przez dwa lata⁶.

Pracownik opłaca 7% składkę zdrowotną, 10% składkę emerytalną i 1,5% składkę na wypadek bezrobocia.

⁵ Kurs z dnia 1.10.2016 r.

⁶ Na Węgrzech są też niezależne świadczenia pieniężne z tytułu wychowywania dzieci [www 6].

Podstawowa stawka VAT wynosi 27%. Funkcjonują również dwie stawki obniżone w wysokości 5% i 18% [www 4]. Stawka 5% dotyczy m.in.: mięsa oraz budynków wraz z gruntem: mieszkań o powierzchni użytkowej do 150 m² oraz domów o powierzchni do 300 m², stawka 18% dotyczy głównie podstawowych produktów spożywczych.

3.2. Podatki PIT i VAT w Polsce

Podatek od dochodów osobistych w Polsce jest progresywny.

Tabela 3. Stawki podatku dochodowego od osób fizycznych w Polsce w 2016 r.

Podstawa podatku w zł	Wysokość podatek w zł
Do 85 528	18% minus 556,02
Powyżej 85 528	14 839,02 plus 32% nadwyżki ponad 85 528

Źródło: [www 7].

Kwota 556,02 zł jest odpisywana od podatku. Oznacza to, że roczny progowy dochód niepowodujący konieczności rozliczenia podatku wynosi 3 091 zł. Istnieje możliwość opodatkowania wspólnego, co w sytuacji istnienia progresji i kwoty wolnej od podatku, gdy jeden podatnik osiąga dochód, a drugi nie, powstaje korzyść podatkowa⁷.

Jedynym tytułem podatkowym, któremu przypisać można cechy redystrybucji dochodu, jest tzw. ulga na dzieci odpisywana od podatku. Zasady stosowania ulgi przedstawiono w tab. 4.

Tabela 4. Zasady stosowania ulgi na dzieci

Wartość odliczeń w ramach ulgi na dzieci w 2015 r.		
Liczba dzieci uprawnionych do ulgi	Podatnik jest kawalerem, wdowcem, rozwodnikiem, pozostaje w związku małżeńskim przez część roku	Podatnik pozostaje cały rok w związku małżeńskim
1 dziecko	zarobki powyżej 56 tys. zł	łącznie zarobki powyżej 112 tys. zł
	nie przysługuje	
1 dziecko	zarobki ≤ 56 tys. zł	łącznie zarobki ≤ 112 tys. zł
	92,67 zł/mc	
2 dzieci	pierwsze dziecko	1112,04 zł/rok
	drugie dziecko	1112,04 zł/rok
3 dzieci	trzecie dziecko	2000,04 zł/rok
4 dzieci	czwarte dziecko	2700 zł/rok
Więcej dzieci	każde kolejne	2700 zł/rok

Źródło: [www 7].

⁷ Wynika to ze sposobu obliczania podatku. Pod pewnymi warunkami korzyść podatkowa może pojawić się też, gdy dochód do opodatkowania jednego z podatników jest w dolnym przedziale, a drugiego w górnym.

Z danych zawartych w tab. 4 wynika, że możliwość skorzystania z ulgi zależy od ilości posiadanych dzieci oraz w szczególnym przypadku od wartości dochodu podatnika. Dochód podatnika jest decydującym kryterium w sytuacji posiadania na wychowaniu jednego dziecka: przekroczenie pułapu 56 tys. przez jednego podatnika lub 112 tys. w przypadku łącznego opodatkowania wyklucza skorzystanie z ulgi. Przy dochodach niższych ulga przynależy, a gdy podatnik ma na utrzymaniu więcej dzieci, kryterium dochodu nie występuje. System premiuje zatem wielodzietność. Przy dwójce dzieci odpisać można na każde z nich po 1 112,04 zł rocznie, jednak już na kolejne odliczenie wzrasta: na trzecie dziecko ulga wynosi 2 000,04 zł, a na każde następne 2 700 zł rocznie. Wysokość ulgi zależna jest też od tego, przez ile miesięcy w roku sprawowana jest opieka nad dzieckiem. W przypadku pierwszego i drugiego dziecka miesięczne odliczenie wynosi 92,67 zł, trzeciego dziecka – 166,67, a czwartego i kolejnych po 225 zł. W sytuacji, gdy należna ulga jest wyższa niż podatek, podatnik ma prawo do ubiegania się o zwrot niewykorzystanej ulgi na dzieci. Zwrot nie może przekroczyć sumy rozliczanych przez podatnika składek ZUS i składek zdrowotnych. Jeżeli podatnik nie opłaca tych składek lub też nie są one pobierane przez płatnika, zwrot ulgi nie jest możliwy.

Dzieci uprawnione do ulgi to nie tylko nieletni, lecz także uczący się i studiujący do 25. roku życia. Podatnik traci prawo do odliczenia ulgi, gdy dziecko pełnoletnie podejmie pracę i osiągnie dochód powyżej 3 089 zł.

Pracownik opłaca również odliczaną od dochodu składkę ubezpieczenia społecznego w wysokości 13,71% oraz odliczaną od podatku składkę zdrowotną. Ściślej rzecz ujmując, opłaca składkę zdrowotną w wysokości 9% podstawy, lecz odpisać może tylko 7,75% podstawy składki. Standardowa stawka VAT wynosi 23%, obniżone 5% i 8%.

Podsumowanie

W tabeli 5 zestawiono podstawowe informacje dotyczące podatków PIT i VAT w badanych krajach.

Tabela 5. PIT i VAT w badanych krajach w 2016 r. – porównanie

Wskaźniki	Dania	Szwecja	Węgry	Polska
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
PIT				
Bazowa kwota wolna w EUR*	5 823	3 569	–	409
Inne preferencje socjalne	mało tytułów, charakter celowy		głównie prorodzinne	
Ilość przedziałów podatkowych	2	2	1	2
Minimalna stawka podatkowa	30,58%	49%	15%	18%

cd. tabeli 5

1	2	3	4	5
Maksymalna stawka podatkowa	51,95%	57%		32%
Średnia miesięczna płaca brutto w EUR**	4 194	3 578	1 465	1 688
VAT				
Stawka podstawowa	25%	25%	27%	23%
Stawki ulgowe	–	6%; 12%	5%; 18%	5%; 8%

* Kurs z 1.10.2016 w zaokrągleniu do pełnego euro.

** Dane za 2014 r.

Analizując dane zawarte w tab. 5 zauważyć można, że w każdym kraju podatki od dochodów osobistych pełnią również funkcje pozafiskalne – redystrybucyjne. W zaprezentowanych krajach skandynawskich odbywa się to poprzez progresję podatkową, kwoty wolne od podatku na wysokim poziomie oraz wybrane, wskazane wcześniej w artykule ulgi o różnym charakterze. Inaczej sytuacja wygląda w Polsce: progresja podatkowa jest spłaszczona, dochód wolny od opodatkowania staje się tak niski, że trudno powiedzieć, jaki cel przyświecał ustawodawcy przy jego ustanowieniu (niepodwyższaniu), jedynie ulga na dzieci stanowi fiskalnie istotną korzyść dla podatnika. Wyłącznie prorodzinny charakter ma podatek PIT na Węgrzech. Niska stawka podatku, brak standardowej kwoty wolnej i wielkie odpisy od podstawy opodatkowania w związku z wychowywaniem dzieci, a nawet dwuletni odpis dla nowopowstałej rodziny, o ile przynajmniej dla jednego z małżonków jest to pierwszy związek.

Inaczej jest w przypadku VAT. Wszystkie kraje ustanowiły stawkę standardową na wysokim poziomie, między 23% w Polsce a 27% na Węgrzech. Zarówno w Szwecji, na Węgrzech, jak i w Polsce stosuje się stawki ulgowe, które dotyczą głównie, patrząc przez pryzmat przedmiotu analizy w niniejszym artykule, podstawowych produktów spożywczych, ewentualnie wybranych artykułów dziecięcych. Dania stosuje wyłącznie stawkę 25%, nie korzystając z możliwości ustanowienia jednej lub dwóch stawek ulgowych w granicach od 5% do 15%⁸. We wszystkich krajach VAT traktowany jest przede wszystkim jako źródło dochodów budżetowych.

Utrzymanie państwa realizującego funkcje socjalne jest kosztowne. Udowodniła to m.in. analiza danych zawartych w tab. 1. Szeroko zakrojone badania w ramach OECD dowodzą, że to opodatkowanie klasy średniej finansuje państwo opiekuńcze [OECD, 2008]. Jeśli tak, to mówiąc o koszcie, nie można ograniczyć się jedynie do prostej analizy ilościowej, wziąć pod uwagę należy także aspekt, który można by określić słowem „rozwojowy”. Projektując politykę

⁸ Możliwość taką gwarantuje prawo harmonizacji podatków.

podatkową, uwzględnić należy wpływ wysokich obciążeń na rozwój klasy średniej i tym samym perspektywy budowania fundamentów dla stabilnego wzrostu gospodarczego. Zagadnienie to wykracza jednak poza ramy niniejszego artykułu.

Literatura

- Ćwikliński H. (2004), *Doktryna państwa opiekuńczego* [w:] H. Ćwikliński (red.), *Polityka gospodarcza*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Eurostat (2014), *Taxation Trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway. 2014 edition*, Luxembourg.
- Eurostat (2015), *Taxation trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway. 2015 edition*, Luxembourg.
- Gilder G. (2001), *Bogactwo i ubóstwo*, Zysk i S-ka, Poznań.
- OECD (2008), *Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries*, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2016), *Taxing Wages 2016*, OECD Publishing, Paris.
- Prasad N. (2008), *Policies for Redistribution: The Use of Taxes and Social Transfers*, International Institute for Labour Studies, DP/194/2008, Geneva.
- Rabushka A. (1996), *Od Adama Smitha do bogactwa Ameryki*, CAS, Warszawa.
- Szczodrowski G. (2007), *Polski system podatkowy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Szczodrowski G. (2015), *Redystrybucja podatkowa w krajach nordyckich* [w:] D. Filar, M. Brycz (red.), *Uwarunkowania równowagi makroekonomicznej i stabilności społecznej w krajach nordyckich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- [www 1] <http://www.ey.com/GL/en/Services/Tax/International-Tax/Global-tax-policy-outlook---Country-list> (dostęp: 2.12.2014).
- [www 2] <http://www.ey.com/gl/en/services/tax/international-tax/global-tax-policy-outlook---country-list> (dostęp: 2.10.2016).
- [www 3] www.skm.dk (dostęp: 29.09.2016).
- [www 4] https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/docs/body/vat_rates_en.pdf (dostęp: 15.09.2016).
- [www 5] www.skatteverket.se (dostęp: 28.09.2016).
- [www 6] <http://www.ey.com/gl/en/services/tax/worldwide-personal-tax-guide---country-list> (dostęp: 17.09.2016).
- [www 7] www.pit.pl (dostęp: 20.09.2016).

**INCOME REDISTRIBUTION BY TAXES IN POLAND
AND HUNGARY AGAINST SOLUTIONS IN WELFARE STATES**

Summary: The redistribution of income is realized through social transfers and taxes. Redistribution of income through taxes is based mainly on personal income tax (PIT) and is complemented by the value added tax (VAT). The article described the redistribution by taxation in Denmark and Sweden, the standard welfare states. Then, for comparison, examined the same type of redistribution of income in Hungary and Poland. These countries also often compared with each other because of the way and the effects of building a market economy and modern society.

Keywords: income redistribution, welfare state, taxes, EU, Poland.